

УДК 81'373.23.001.33

Ю. І. Дідур

ДЕНОТАТНО-НОМІНАТИВНА КЛАСИФІКАЦІЯ ЕРГОНІМІВ

Стаття присвячена спробі створення денотатно-номінативної класифікації ергонімів, яка базується на матеріалі англійської, української та російської мов. В результаті запропоновано розділити ергоніми на шість класів за їх прагматичною спрямованістю. У подальших розвідках планується вдосконалення запропонованої класифікації та її співвіднесення зі структурною та мотиваційною, а також виявлення певних універсальних тенденцій у ергонімній творчості трьох етносів.

Ключові слова: ергонім, пресулатонім, сальвонім, протекціонім, сервісонім, продуціонім, сатисфакціонім.

Статья посвящена попытке создания денотатно-номинативной классификации эргонимов, которая базируется на материале английского, украинского и русского языков. В результате предложено разделить эргонимы на шесть классов согласно их прагматической направленности. В дальнейшем планируется усовершенствование предложенной классификации и ее соотношение со структурной и мотивационной, а также выявление универсальных тенденций в эргонимическом творчестве трех этносов.

Ключевые слова: эргоним, пресулатоним, сальвоним, протекционим, сервисоним, продуционим, сатисфакционим.

The article is dedicated to an attempt of creating the denotative-nominative classification of ergonyms, based on the English, Ukrainian and Russian languages. As a result, ergonyms were divided into six classes according to their pragmatic aim. In

further researches the proposed classification will be improved and correlated with structural and motivational ones.

Key words: *ergonym, presulatonym, salvonym, protectionym, servisonym, produtcionym, satisfactionym.*

Цю роботу присвячено спробі створення денотатно-номінативної класифікації ергонімів на матеріалі пропріальних одиниць на позначення груп людей трьох столиць – Лондона, Києва та Москви. Актуальність такого дослідження зумовлена великою зацікавленістю науковців щодо варіативності ергонімічних утворень, їх мотиваційних ознак, семантичних та структурних типів, зокрема у розвідках О. О. Белея [1], Ю. М. Деремєнди [2], Н. В. Кутузи [3], О. А. Куцик [4], Н. М. Лєсовець [5], М. М. Цілиної [6], С. О. Шестакової [7] та ін. Об'єктом дослідження є ергонімікони зазначених міст, предметом – їх якісний склад з огляду на співвіднесеність з позамовною дійсністю.

Детальну класифікацію ергонімів запропонував М. М. Торчинський, за якою ергоніми можна розділити на три класи: **колективоніми** – власні найменування колективів, зайнятих у сфері виробництва та сервісу, **конфедераціоніми** – власні назви об'єднань людей за політичними, ідеологічними та іншими подібними ознаками, та **пресулатоніми** – власні назви керівних структур різних рівнів [8: 260].

Серед колективонімів М. М. Торчинський виокремлює низку їх різновидів: **фабріконіми** – ВН промислових об'єднань, **фірмоніми** – ВН колективів фірм, **сектуроніми** – ВН колективів шахт, копалень, **базоніми** – ВН баз, складів, **типографіоніми** – ВН колективів типографій, видавництв, **депоніми** – ВН колективів транспортних підприємств, **кооперативоніми** – ВН кооперативів, зокрема житлових, **фермероніми** – ВН агропідприємств, **ветериноніми** – ВН ветеринарних аптек та аналогічних структур [9: 56]. Колективи різнопланових установ можуть також відноситися до **банконімів**, **бібліотеконімів**, **готелонімів**,

курортонімів, медицинонімів, монастеріонімів, музейонімів, сервісонімів, спортонімів, фармаціонімів, вокзалонімів, станціонімів, юронімів, міліціонімів, карцеронімів, колоніонімів, касонімів, планетаріонімів, поштонімів, комерціонімів, кулінонімів, школонімів, академіонімів, людіаріонімів (ВН колективів театрів, клубів, тобто розважальних закладів), організаціонімів, екіпажонімів, скаутонімів, статівонімів, лепораріонімів (ВН заповідників та їх колективів), лімітрофонів (ВН прикордонних застав), студіонімів, редакціонімів, агенціонімів, каналонімів, армонімів, ансамблонімів, оркестронімів, криміналонімів, командонімів, спортлігонімів, комітетонімів, журіонімів [9: 56-59].

М. М. Торчинський з-поміж конфедераціонімів виділяє **лігоніми** (ВН міждержавних об'єднань), **партіоніми**, **консорціоніми** (ВН спілок і товариств), **конфесіоніми** й **содаліціоніми** (ВН підпільних організацій) [9: 59].

Пресулатоніми М. М. Торчинський розподіляє на **міністеріоніми** та **регнатороніми** (ВН державних та недержавних керівних структур), а також на **коетоніми**, тобто ВН нарад та зборів, які мають статус керівного органу [9: 56-59].

А. В. Ходоренко аналізує зареєстровані (зафіксовані письмово) професійні, індустріальні або робітничі угруповання, творчі та спортивні об'єднання, команди КВН, клуби, а також товариства різних форм власності [10: 145].

Найостанніша спроба денотатно-номінативної класифікації ергонімів належить О. М. Сидоренко, яка розподіляє їх за видами діяльності на **об'єкти виробництва**, **об'єкти торгівлі**, **об'єкти обслуговування** та **об'єкти розваг** [11: 73], причому окремо дослідниця термінує тільки **об'єкти обслуговування** – **сервісоніми** – та **об'єкти розваг** – **клубоніми**, вживаючи ще позначення «фірмоніми та об'єкти виробництва» [11: 76].

Вважаємо за доцільне запропонувати власну денотатно-номінативну класифікацію ергонімів, походячи з їх прагматичної спрямованості. В кожного об'єднання людей є певна мета, яка може слугувати критерієм розподілу таких

об'єднань на класи, причому на думку В. В. Німчука поповнення та вдосконалення ономастичної термінології є дуже актуальною проблемою, але «кожен термін повинен бути виправданим, має органічно вписуватися в ономастичну терміносистему української мови» [12: 10]. До того «для виділення розрядів власних назв, які можуть охоплювати кілька або з десятків одиниць, не доцільно придумувати терміни із ряду –онім» [12: 13]. Виходячи з цього, пропонуємо розділити ергоніми на шість класів за їх провідною функцією, а саме:

- 1) **пресулатоніми** (термін М. М. Торчинського) – власні назви об'єднань людей, провідною функцією яких є керувати, що здійснюється органами законодавчої та виконавчої влади різних рівнів, наприклад, *Верховна Рада, Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів, Совет Федерации Федерального собрания РФ, Департамент здравоохранения города Москвы, Mayor's Office for Policing and Crime, The House of Commons*;
- 2) **сальвоніми** (лат. *salvacio* – врятування, визволення [13]) – власні назви груп людей, основною функцією яких є рятування, що відбувається за допомогою спеціальних служб порятунку, таких як *Оперативно-рятувальна служба м. Києва, Государственная морская аварийная и спасательно-координационная служба РФ, London Fire Brigade, South London Emergency And Referral Centre*;
- 3) **протекціоніми** (лат. *protectio* – захист, прикриття [13]) – власні назви групувань, які призначені охороняти населення від зовнішніх ворогів та внутрішніх негараздів, на кшталт: *Вищий адміністративний суд України, Федеральная служба безопасности РФ, Metropolitan Police Service, Guardian Alarms Ltd*;
- 4) **сервісоніми** (термін О. М. Сидоренко) – тобто об'єднання людей, провідною функцією яких є надання послуг населенню, таких як лікування, навчання, побутові послуги, наприклад, *Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, Київська міська психоневрологічна лікарня №3, Московский*

государственный машиностроительный университет, Ожоговый центр института им. А. В. Вишневского Росмедтехнологий, Highgate Cemetery, Hard Rock Cafe;

- 5) **продуціоніми** (лат. *producere* – виробляти, створювати [13]) – власні назви на позначення груп людей, домінувальною функцією яких є виробляти та продавати товари, як, скажімо, це роблять *ФоксМарт*, *Велоимперия*, *Nissan London West*;
- 6) **сатисфакціоніми** (лат. *satisfactio* – вдоволення [13]) – іменування груп людей, які призначені задовольняти творчі, фізичні та духовні потреби: релігійні, ідеологічні, соціальні, спортивні, естетичні. Сюди, спираючись на об'єктивну реальність, можемо віднести спортивні об'єднання, наприклад, *спортивний велосипедний клуб «ІСД»*, *футбольный клуб «Локомотив»*, *British professional cycling team “Sky”*, конфесійні організації, такі як *Собор Святых Петра и Павла*, *Успенська Києво-Печерська Лавра*, *Kensington Temple*, політичні партії, наприклад, *Партія зелених України*, *Всероссийская политическая партия «Партия свободных граждан»*, *London Liberal Democrats*, благодійні фонди, прикладом яких є *Інше життя*, *Дети Земли*, *World Cancer Research Fund*, творчі об'єднання, на кшталт *Національна спілка майстрів народного мистецтва України*, *Союз художников России*, *Contemporary Art Society*.

Поіменовані шість класів ергонімів можна розділити на підкласи з метою подальшого вдосконалення цієї класифікації, як, скажімо, у останньому випадку можемо виокремити конфесійні організації (*секта «Біле братство»*, *Успенский собор Московского Кремля*, *Ripon Cathedral*), політичні партії (*«Русь Єдина»*, *«Коммунисты России»*, *London Green Party*), Інтернет-суспільства (*«Группа любителей творчества Оскара Уайльда»*), спортивні об'єднання (*дитячий клуб карате «Тигренок»*), танцювальні та співочі групи (*дитячий танцювальний клуб «Соколятко»*, *танцевальный шоу-дуэт «Нон-Стресс»*, *English rock band «The*

Beatles»), ігрові команди (*команда КВН «Одеські джентльмени»*), товариства за хобі (*турклуб «Романтик»*). Цей перелік може бути неповним, бо духовні потреби людства є потенційно безмежними.

У подальших розвідках планується вдосконалення запропонованої класифікації та її співвіднесення зі структурною та мотиваційною, причому залучення трьох мов дозволяє виявити певні універсальні тенденції у ергонімній творчості трьох етносів.

ПОСИЛАННЯ ТА ПРИМІТКИ

1. Белей О. О. Сучасна українська ергонімія (на матеріалі власних назв підприємств Закарпатської області). – Дис. ... канд. філол. н.: 10.02.01. – Львів, 2000. – 209 с.
2. Деремenda Ю. М. Інформативна і рекламна функції ергонімів, що містять спеціалізовані слова і терміни (на матеріалі ергонімікону Тернопільщини) // Актуальні проблеми філології: мовознавство, перекладознавство, методика викладання філологічних дисциплін: Міжнародна науково-практична конференція, 29-30 вересня 2011 р. – Маріуполь: ПДТУ, 2011. – С.96-101.
3. Кутуза Н. В. Структурно-семантичні моделі ергонімів (на матеріалі ергонімікону м. Одеси). – Дис. ... канд. філол. н.: 10.02.01. – Одеса, 2003. – 214 с.
4. Куцик О. А. Ергоніми Дрогобича: історико-культурологічний аспект // Слов'янський вісник: Випуск 6. – Рівне, 2006. – С. 144-149.
5. Лесовець Н. М. Ергонімія м. Луганська: структурно-семантичний і соціально-функціональний аспекти. – Дис. ... канд. філол. н.: 10.02.01. – Луганськ, 2007. – 295 с.
6. Цілина М. М. Ергоніми м. Києва: структура, семантика, функціонування. – Дис. ... канд. філол. н.: 10.02.01. – Київ, 2006. – 243 с.

7. Шестакова С. О. Лексико-семантичні інновації у системі сучасної української номінації (на матеріалі ергонімів і прагмонімів). – Дис. ... канд. філол. н.: 10.02.01. – Харків, 2002. – 204 с.
8. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови : монографія. – Хмельницький: Авіст, 2008. – 548 с.
9. Торчинський М. М. Українська ономастика: навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2010. – 238 с.
10. Ходоренко А. В. Когнитивные аспекты функционирования современной антропонимики (на примере наименований групп лиц): монография. – Днепропетровск: Пороги, 2011. – 422 с.
11. Сидоренко Е. Н. Номинационные процессы в полилингвальной эргонимии Донетчины. – Дис. ... канд. філол. н.: 10.02.15. – Донецк, 2013. – 210 с.
12. Німчук В. В. Українська ономастична комісія: сьогодення і перспективи // Повідомлення Української ономастичної комісії. – Вип. 1 (16). – К.: Вид. дім Дмитра Бураго, 2012. С. 6-13.
13. <http://linguaeterna.com> – Большой латино-русский словарь.